

Bijlage bij Statenbrief Middellange Termijn Strategie Circulaire Samenleving 2025-2035;

25-06-2024

Verslag participatietraject Middellange termijn Strategie (MTS) Circulaire Samenleving

Beeldvormende ronde 27 maart 2024-5 mei 2024

Uitkomsten stakeholders consultatie

Aanpak

In het participatieplan Middellange termijn strategie Circulaire samenleving (kortweg : participatieplan MTS) is vastgelegd dat de consultatie over de MTS in twee rondes plaats vindt : een beeldvormende en een oordeelsvormende ronde. Ook is vastgelegd dat hierbij twee sporen worden gevolgd : het spoor van het professionele provinciale netwerk en het spoor van de samenleving als geheel.

In dit verslag vindt u de uitkomsten van de consultatie van het professionele provinciale netwerk (kortweg : de stakeholders) en de uitkomsten van de publieksenquête gedurende de beeldvormende ronde. Het professionele netwerk bestaat uit partners bij/van de Cirkelregio Midden Nederland (portefeuille circulaire samenleving), maar ook uit partners uit relevante andere portefeuilles. Denk aan de omgevingsdiensten (Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving (VTH)), De Economic Board Utrecht (economische kracht), of Vitens (zuiniger omgaan met zoet water/drinkwater). Daarnaast hebben we ook gemeenten en waterschappen de kans gegeven om tijdens deze participatieronde inbreng te leveren.

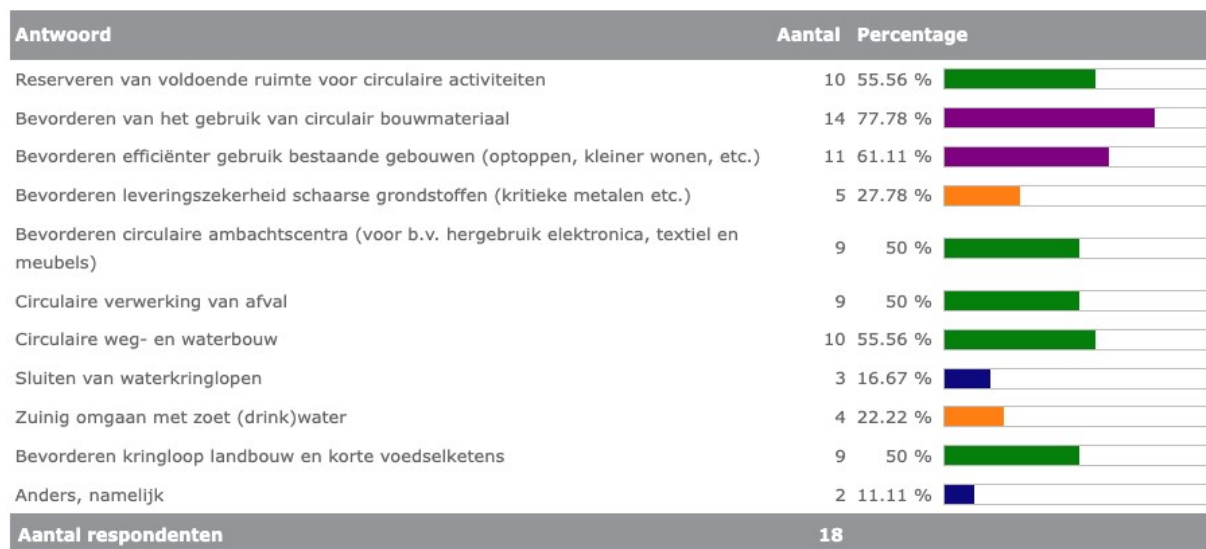
In totaal zijn -naast alle Utrechtse gemeenten en vier waterschappen- 25 stakeholders benaderd met het verzoek om een vragenlijst in te vullen en om met de provincie een gesprek te voeren. 18 stakeholders vulden de vragenlijst in en er vonden in de periode van 27 maart tot 2 mei 19 gesprekken plaats. De publieksenquête stond open van 27 maart tot 5 mei en is door 62 personen ingevuld. Alle geraadpleegden ontvangen –na vaststelling door Gedeputeerde Staten- een link naar de concept MTS, inclusief dit verslag.

Uitkomsten vragenlijst stakeholders

Hieronder zijn de belangrijkste uitkomsten van de vragenlijst weergegeven

**De provincie wil focus kiezen in de inzet ten behoeve van de circulaire samenleving.
Op welke thema's ziet u de grootste toegevoegde waarde van provinciale inzet?
(max. 5 antwoorden mogelijk)**

(Type vraag: Meerkeuze, meer antwoorden)

Wat aan deze lijst opvalt is de brede steun voor inzet op circulaire activiteiten in de bouwsector. Ook circulaire weg- en waterbouw en het reserveren van voldoende ruimte voor circulaire activiteiten scoren hoog, zij het iets minder dan de bouw. Daarnaast is er gemiddelde steun voor provinciale inzet op circulaire verwerking van afval, circulaire ambachtscentra, bevorderen kringloop landbouw en korte voedselketens. Het sluiten van waterkringlopen, het zuinig omgaan met (drink) water en het bevorderen van leveringszekerheid van schaarse grondstoffen scoren laag. Zie voor een reactie op deze uitkomsten de paragraaf "Duiding en reactie".

**Hoe zou de provincie moeten sturen?
(meerdere antwoorden mogelijk)**

(Type vraag: Meerkeuze, meer antwoorden)

Circulair inkopen scoort het hoogst op de lijst van sturingsinstrumenten. Twee derde van de stakeholders vindt het belangrijk dat de provincie dit instrument inzet. Ook goed scoren de ondersteunende en faciliterende instrumenten netwerken bouwen, kennis uitwisselen, kennisontwikkeling, stimuleren van innovaties en

personele inzet. Campagnes en lobby, de inzet van ketenregisseurs en monitoring scoren middelmatig. Wat opvalt is dat het reguleringsinstrument laag scoort. Zie voor een reactie op deze uitkomsten de paragraaf "Duiding en reactie".

Uitkomsten gesprekken met stakeholders.

De belangrijkste uitkomsten van de gesprekken zijn per thema gerangschikt en worden hieronder weergegeven.

Algemeen :

- Ruime steun voor focus op grondstoffen en de inhoudelijke thema's Inkoop, VTH, Ruimte, Bouw en Bedrijven en ketens. Opvallend veel steun voor focus op de bouw.
- Instemming met brede welvaart als hoger doel, wel wordt gesuggereerd om dit aan te scherpen met toevoeging "binnen planetaire grenzen"
- Een veel gehoord advies is om hoog op de R-ladder te gaan zitten.
- Regulering wordt niet vaak genoemd in de vragenlijst maar komt wel regelmatig terug in de gesprekken.

Rol provincie ten opzichte van gemeenten

- De provincie mag ambitieuzer zijn bij het ondersteunen van kleinere gemeenten
- Circulaire ambachtscentra worden regelmatig genoemd als onderwerp in de gesprekken. Daarbij is de suggestie dat de provincie een (ruimtelijk) coördinerende rol zou moeten spelen.

Convenanten

- Wisselende steun voor sluiten convenanten
- Voorkeur voor deelname aan onderdelen van convenanten en het zelf bepalen van het ambitieniveau d.m.v. het bieden van meerdere opties
- Woningcorporaties hebben daarentegen juist behoefte aan standaardisatie van eisen die gemeenten via convenanten opleggen. Zij vinden het lastig om in verschillende gemeenten met verschillende eisen te werken.

Campagnes en lobby

- Wisselende steun voor campagnes en lobby in de enquête
- Publiekscampagnes worden wel veel genoemd in de gesprekken
- De behoefte aan overheidscampagnes op het thema circulair is aanwezig bij breed scala van stakeholders : Economic Board Utrecht, Bedrijven (o.a. Marktplaats), Natuur- en Milieufederatie Utrecht (NMU), woningcorporaties
- Initiatief publiekscampagne hoeft niet perse van de provincie te komen, kan ook het Rijk, gemeente of bedrijfsleven zijn, waarbij de provincie kan ondersteunen en faciliteren

Thema inkoop

- Veel steun voor circulair inkopen/als provincie het goede voorbeeld geven
- Suggestie om (grote) bedrijven uit te dagen om hun inkoopbeleid conform dat van de provincie vorm te geven
- Doe aanbestedingen en inkoop gezamenlijk met anderen (gemeenten)

Thema VTH

- Focus bij handhaving op preventie van vervuilende aankopen, niet op afval (Omgevingsdienst Regio Utrecht)
- Omgevingsdiensten willen regels : "anders gebeurt er niets"
- Omgevingsdiensten zouden van te voren onderzoek kunnen doen naar vergunningsvoorwaarden, om een beeld te krijgen van wat er mogelijk is
- Als je circulaire vergunningsvoorwaarden stelt, ga er dan van uit dat je tot de Raad van State moet procederen

Thema ruimte

- Reserveer (op bedrijventerreinen) ook ruimte voor circulaire bedrijven in de hogere milieucategorie (3.1. en hoger)
- De Ontwikkelings Maatschappij Utrecht (OMU) koopt namens de provincie bedrijven op bedrijventerreinen op om deze vervolgens te verduurzamen en kan een grotere rol spelen bij het circulairder maken van bedrijventerreinen

- Open landschapsbeleid botst met vezelteelt/agroforestry : vul de nog te ontwikkelen hectares Natuurnetwerk Nederland (NNN) gebied in met natuurinclusieve landbouw

Bedrijven en ketens

- Zorg dat bedrijven gaan beseffen dat afval geld waard is
- Haal uit ondernemersnetwerken op waar zij tegenaan lopen.
- Geef bedrijven geen tijdelijke subsidies, maar alleen subsidies die een blijvend effect hebben (b.v. voor grondaankoop, gebouw of uitwerken businesscase)
- Stimuleer de koplopers, maar zorg wel dat het peloton niet te ver achterop raakt.
- Het koppelen van bedrijven in ketens kan ertoe bijdragen om sluitende businesscases te krijgen.
- Het is van belang dat de innovaties opschaalbaar zijn. Het blijft nu nog te veel in pilots zitten.
- Zorg voor kennisdeling, opleidingen en omscholingen en/of stimuleer bedrijven om dat te doen

Duiding, dilemma's en (voorlopige) conclusies

De provincie wil de stakeholders graag bedanken voor hun vaak uitvoerige en goed onderbouwde inbreng. In korte tijd is een schat aan informatie, feedback en ideeën opgehaald. Uit de gesprekken blijkt veel steun voor de gekozen focusthema's. Dit steunt de keuze voor deze thema's. De grote steun voor het thema inkoop bevestigt het uitgangspunt dat de provincie het goede voorbeeld moet geven. De suggestie om andere inkoopende partijen -zoals (grote) bedrijven en gemeenten- uit te dagen om zich bij het provinciale inkoopbeleid hebben we in de concept MTS overgenomen.

Uit de vragenlijst en de gesprekken komen ook de bouw en ruimte naar voren als belangrijke aandachtspunten. Ook hierin wordt de themakeuze bevestigd. Een aantal concrete suggesties op deze thema's -zoals het idee om de rol van de OMU te noemen bij het circulair maken van bedrijventerreinen- zijn in het hoofdstuk ruimte van de concept versie van de MTS overgenomen.

Tijdens de consultatie van de stakeholders werd verschillende malen gesuggereerd om aan het begrip "brede welvaart" de woorden "binnen planetaire grenzen" toe te voegen. Deze waardevolle suggestie is in de concept versie van de MTS overgenomen door te verwijzen naar het door de Britse econome Kate Raworth ontwikkelde concept van de donut economie.

Uit de gesprekken – en ook uit eerdere onderzoeken van o.a. Rijkswaterstaat en het Planbureau voor de Leefomgeving- komt verder naar voren dat gedragsverandering bij burgers en consumenten een belangrijk element vormt bij de transitie naar een circulaire samenleving. Dit punt wordt onderschreven en daarom zal de provincie aansturen op landelijke afspraken over wie welke rol oppakt en hierbij voorsorteren op ook een provinciale rol.

Circulaire ambachtscentra zijn belangrijke knooppunten (locaties en/of netwerken) waarbij partijen samenwerken aan het verminderen van afvalstromen en het realiseren van hoogwaardig product- en materiaalhergebruik. Deze ambachtscentra vallen onder de verantwoordelijkheid van gemeenten. Er is vraag vanuit gemeenten om ondersteuning, maar het betreft geen provinciale taak. Het thema is om die reden in de concept MTS niet als focusthema benoemd. Wel wordt er bekeken of circulaire ambachtscentra onderdeel kunnen en moeten zijn van afspraken die met gemeenten hierover worden gemaakt.

Tijdens de gesprekken met de stakeholders doken ook een aantal dilemma's op. Een daarvan speelt zich af rond het thema regulering. Regulering is niet altijd populair, vooral niet bij ondernemers. Dat is begrijpelijk, want de regeldruk is al hoog. Tegelijkertijd komt zowel uit de vragenlijst als uit de gesprekken (het reserveren van) ruimte voor de circulaire economie als belangrijk aandachtspunt naar voren. Ook wijzen de

omgevingsdiensten er op dat nieuwe vergunningsvoorwaarden en betere handhaving onontkoombaar zijn om de transitie naar een circulaire economie te bewerkstelligen. Bovendien kan regulering de marktpositie van duurzame producten juist versterken.

De voorlopige conclusie is dat regulering nodig is, maar dat er we iets moet worden gedaan om aan de zorgen van ondernemers tegemoet te komen. In de concept MTS is daarom opgenomen dat de provincie ondernemers die meer circulair willen werken gaat ondersteunen bij het omgaan met (nieuwe) regels op het gebied van ruimte en VTH en bij kennisdeling. Overigens laat de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) weten dat het juist de vernieuwende ondernemers zijn die wél op andere inkoopvoorwaarden, vergunningsvoorwaarden en ruimtelijke voorwaarden zitten te wachten.

Een ander dilemma gaat over de mate waarin convenanten tussen provincie en gemeenten flexibiliteit moeten bieden. Meerdere stakeholders (vooral gemeenten) geven aan dat ze een voorkeur hebben voor deelname aan onderdelen van convenanten en/of het zelf bepalen van het ambitieniveau door middel van het bieden van meerdere opties. Woningcorporaties hebben daarentegen juist behoefte aan standaardisatie van eisen die gemeenten via convenanten uitdragen. Zij vinden het in het algemeen lastig om in verschillende gemeenten met verschillende eisen te werken. De provincie wil hierin een rol pakken bij het zoeken naar de juiste balans tussen de belangen van deze partijen en de mate waarin flexibiliteit bij het opstellen van convenanten gehanteerd kan worden.

Het derde dilemma heeft betrekking op de effecten van een open landschapsbeleid op de mogelijkheden voor vezelteelt ten behoeve van biobased bouwen en agroforestry. Een aantal stakeholders suggereert om voor deze teelten meer ruimte te bieden, bijvoorbeeld in de nog te ontwikkelen hectares NNN gebied, op voorwaarde dat deze teelten op natuurinclusieve wijze plaatsvindt. Deze suggestie is vooralsnog niet overgenomen in de concept MTS. Een nadere afweging hierover kan plaatsvinden in het kader van de herziening van de Omgevingsvisie.

Ook is landbouw in de concept MTS niet als focusthema benoemd. De reden hiervoor is dat de provincie, buiten het programma Circulaire Samenleving, al veel inspanningen levert op de landbouwtransitie, een onderwerp dat bij uitstek draait om circulariteit.

Uitkomsten publieksenquête

Aanpak

Dezev enquête is uitgezet met als doel om -naast de stakeholders- ook het brede publiek de kans te geven om inbreng voor de MTS te leveren. De enquête is verspreid via de provinciepagina (advertenties in lokale bladen) en via de social media kanalen van de provincie. De enquête is daarmee verre van representatief en heeft geen enkele wetenschappelijke pretentie. Hij geeft hooguit een beeld van wat er leeft onder wat hoogstwaarschijnlijk de meest geïnteresseerde en bij het onderwerp circulariteit betrokken inwoners zijn. Iedereen die de enquête heeft ingevuld krijgt in de oordeelsvormende consultatieronde een uitnodiging om opnieuw inbreng te leveren, dit keer aan de hand van de concept versie van de MTS. Daarnaast staat deze oordeelsvormende ronde ook open voor het samenleving als geheel.

Resultaat van de vragenlijst

De inwonersenquête is ingevuld door 62 respondenten. Opvallend is dat 88% circulariteit als een belangrijk thema beschouwt, wat suggereert dat de meerderheid al bekend is met en actief betrokken is bij dit onderwerp.

**Op welke manier bent u bereid bij te dragen aan een Circulaire samenleving?
(meerdere antwoorden mogelijk)**

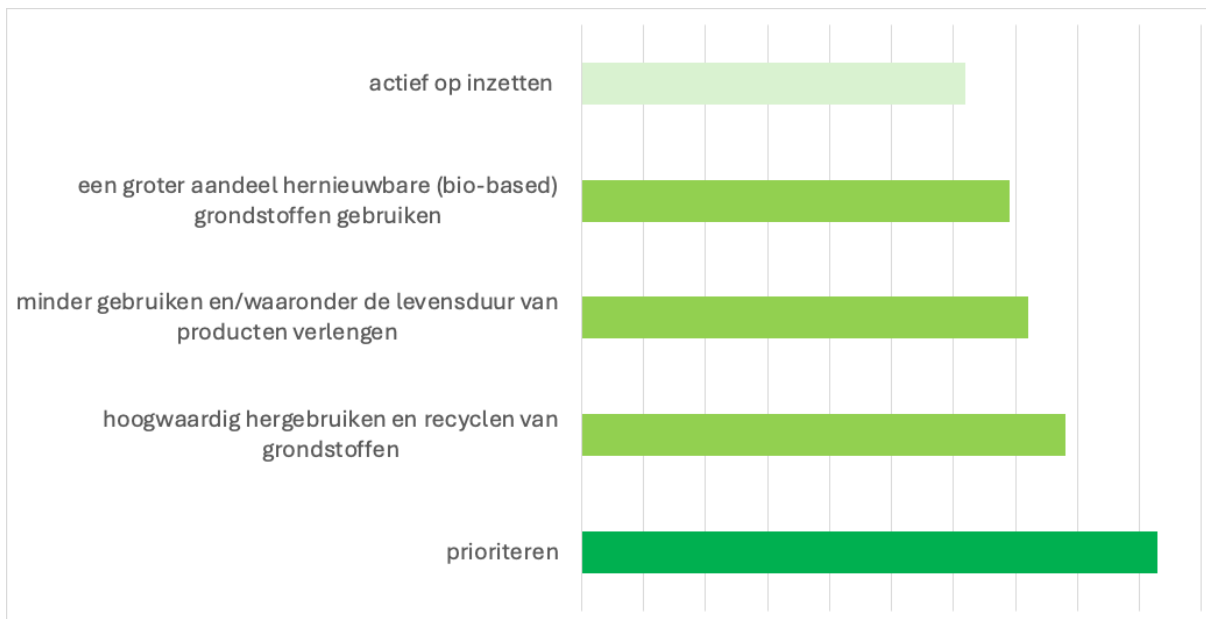
(Type vraag: Meerkeuze, meer antwoorden)

Antwoord	Aantal	Percentage
Minder afval produceren door verpakkingsvrije producten te kopen	57	91.94 %
Wasbare katoenen luiers aanschaffen in plaats van wegwerp	4	6.45 %
Gebruik herbruikbare bekertjes voor koffie/thee in plaats van wegwerp	57	91.94 %
Kleding laten repareren of tweedehands kopen	56	90.32 %
Elektronische apparaten laten repareren in plaats van een nieuwer model aanschaffen	54	87.10 %
Woning isoleren met natuurlijke materialen	46	74.19 %
Wasmachine leasen in plaats van aankopen, zodat de levensduur met garantie en onderhoud verlengd wordt	21	33.87 %
Voedselverspilling voorkomen door producten te kopen die bijna over de datum zijn en door meer seizoensgroenten te eten	56	90.32 %
Afval scheiden en apart inleveren	62	100 %
Kleiner wonen waardoor minder bouw materiaal nodig is	25	40.32 %
Meubels refurbishen (laten herbekleden of opknappen)	53	85.48 %
Ik wil niet bijdragen	0	0 %
Anders, te weten:	18	29.03 %
Aantal respondenten	62	

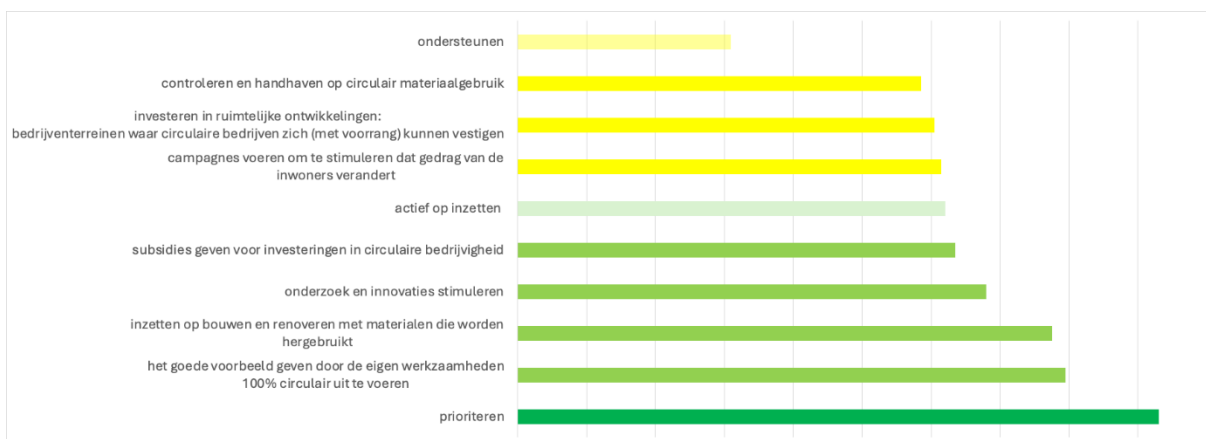
De resultaten, zoals weergegeven in de grafiek, tonen verschillende stellingen waarbij de bruine lijn de 85% overschrijdt. Afval scheiden scoort bijvoorbeeld 100%, waarschijnlijk omdat dit al lang in de praktijk wordt toegepast en breed begrepen wordt. Reparatie en hergebruik van materialen scoren ook hoog. Echter, het delen van ruimte voor kleiner wonen en het leasen van huishoudelijke apparaten scoorden laag. Respondenten gaven bij 'anders' aan graag huishoudelijke toestellen en vervoersmiddelen te delen met de buren.

Thema's

De enquête bevatte ook stellingen waarbij deelnemers konden aangeven of de provincie meer moet inzetten op bepaalde thema's. De tabel toont dat hoogwaardig hergebruik en recycling van grondstoffen als zeer belangrijk worden beschouwd, hoewel er ruimte is voor meer zichtbaarheid van deze inspanningen vanuit de provincie.

Een ander aspect van de enquête richtte zich op toekomstige acties van de provincie, waarbij respondenten konden aangeven of de provincie moet ondersteunen, actief moet inzetten of prioriteren. Het controleren van materiaalgebruik blijkt het minst prioritair bij de respondenten. Daarentegen werd juist veel belang gehecht aan een provincie die middels de eigen inkoop en opdrachtverlening het goede voorbeeld geeft. Ook werd de inzet van hergebruikte materialen bij bouw en renovatie sterk benadrukt.

Antwoorden op de open vragen

De open vragen gaven ook inzichten, zoals de wens voor meer zichtbaarheid van circulaire projecten, waaronder het behoud van houten bruggen en het hergebruik van snoeiafval. Sommige mensen zouden graag meer willen bijdragen aan een circulaire samenleving, maar stuiten op budgettaire en fysieke grenzen. Dit laatste betrof een respondent met een fysieke beperking die nabijheid, toegankelijkheid en betaalbaarheid benadrukte.

Voorlopige conclusie inwoners enquête

De inwoners enquête is zoals gezegd niet representatief en het is daarom niet mogelijk om uit deze enquête bruikbare conclusies te trekken. Wel geeft de enquête aan dat er in de provincie een groep betrokken en goed

geïnformeerde groep burgers bestaat die de transitie naar een circulaire samenleving in grote lijnen steunt. De resultaten van de enquête kunnen daarnaast als input dienen voor toekomstige enquêtes en andere vormen van raadpleging en participatie—zoals bijvoorbeeld een Toekomstberaad- die wél representatief van aard zijn.